

Fort Puma a Kuga jsou vozi kategorie Suv, do kterých se dobře nasedá a řidič má přehled odění před sebou.

Fort Puma zaujíme svou kompaktností a větší Kuga s variabilním zavazadlovým prostorem je navíc k dispozici s hybridním pohonem.

Rezervujte si dvoudení testovací jízdu na Fort Skladem CZ.

Českým literárním světem otřásá kauza kolem nově vydané knihy Aliny Mordsteinové, les v domě.

Svůj životní příběh, spojený se sexuálním zneužíváním v dětství,

veřejně popsaný před několika lety, v něm totiž podle svého tvrzení našla výtvarnice Klara Telnerová, která vystupuje pod uměleckým ménem Toybox.

Ve svém vyjádření Mordsteinovou mimo jiné vyzvala, aby v rozhovorech nemluvila za oběti sexuálního násilí.

Jak čas té jsou v českém literárním světě obvinění z přisvojení si něčího příběhu nebo dokonce z plagiátorství?

Lze vůbec o něčem takovém napoli románové tvorby mluvit?

Komu vlastně vyprávěné příběhy patří?

A může o sexuálním násilí psát věrohodně někdo, kdo ho sám nezažil?

Je středa, třetího května, tady Jelenka Kabrhelová a pětšadesát devět, spravodějský podkást Seznam Správ.

Jonáš Zbořil, editor kulturní rubriky Seznam Správ.

Aho, Jonáši.

Ahoj.

Jonáši český literární svět se ponořil do debaty o autorství a odpovědnosti za odvyprávěné příběhy.

Tu diskusi spustila nová kniha, jedné z nejprodávanějších českých spisovatelek,

Aleny Mordsteinové, tak měl se mēnuje Les v domně.

Proč se kolem tohoto díla strachla taková kontroverce?

Těch důvodů bude asi víc, každopádně možná bych měl začít tím, o čem tak kniha Les v domně.

Je vyprávěný příběh malé 9 leté dívky, ten příběh je vyprávěný tou ženou v dospělosti, takže je to taková retrospektiva.

A tahle dívkaže s rodinou ve dvou generační domku na kraj lesa,

nevím, co všechno můžeme prozradit, ale dě tam o sexuální zneužívání,

a také o to, že obět toho zneužívání je podle mého názoru takovou problematickou postavou.

To znamená, zloupudí další zlo něco takového mám pocit, že měla, ale na Mordsteinová říct,

mám prostě pocit, že tá obět je zároveň problematickou postavou a že to je dost podstatné, proto jak je tak kniha přijímána.

Problematickou ve smyslu, že by ona mohla plodit nějaké další zlo?

Ano, já nechci být moc doslovný. A mychom neprozradili, rozumíš?

Přesně tak. Každopádně, ta hlavní kausa, kolem Romanulis do mě, začla recenzí na webu Alarm,

kde publicistka Eva Kličová našla podobnosti toho Romanu se článkem výtvarnice ménem Toybox.

Ten článek smrne Living Neverland a podle Toybox a podle Evy Kličové jsou si ten článek s tím Romanem velmi podobné.

Jo náš je něco takového v literaturě běžné, že by se objevilo možná podezření nařčení z nějakého plagiátorství

nebo vycházení z nějakého jiného, v tomhle případě musíme zmínit o publicistického utvaru.

Já si myslím, že u nás taková věc běžná není.

Spíš je u nás běžný, že někdo dělá parody nebo pastiš, že to je vlastně přiznaná věc.

Na mátku třeba Saturnin a jeho pokračování od Miroslava Matka, ale v roce 2021 tady proběhla kauza v básnické komunitě

Ondřej Hložek, což je básník z opavy, napisał sbírku Mičerovovi oči, která se měla velmi podobat sbírce Petra Hrušky o stravského básníka,

kteřá se mělo auto výždějí do lodí. Petra Hrušku si možná pamatujete z nedávného přenosu, magnézy, litery, získal tam cenu za pohezi.

A ty básně, jak Ondřej Hložka, Petra Hrušky si byly navzájem velmi podobné, ale Ondřej Hložek tedy tvrdilo, že ta inspirace byla nevědoma, že to nevědíl, že to dělal nevědomky.

A já se osobně myslím, že to je prostě práce a z odpovědnosti redaktora, nakladatele, aby takovéhle věci řešil a pokud možno je řešil ještě předtím, než ty texty do dotisku.

Pojdme se podívat, jaké jsou reakce v tom případě Aleny Mornsteinové a její knihy.

A znovu si bychom měli podotknout, že ten případ je zajímavý i tím, že se točí kolem tak vysokoprofilové autorky, která jednou z nejprodávanější v Česku, ty její knížky jsou velice úspěšné. Jak na celou věc reaguje Aleny Mornsteinová, jak není reaguje výtvarnice Toybox, jak není reaguje nakladatelství host?

Aleny Mornsteinová na tu kávu reaguje velmi kuse, napsala na Facebook, cituji, příběhme knihy, lez v domně, není inspirován žádným skutečným příběhem.

A tam je zároveň důležité říct, že v jiném rozhodu pro Český rozhaz Vltava mluvila o tom, že ten příběh je inspirován skutečným příběhem, takže tam někteří cítí nesouhla.

Když jsem měla témat, tak jsem samozřejmě hledala příběh, ale ten příběh, který se v té knize odehrává, mě napadl v souvislosti jedním příběhem, který jsem vyslechl.

Byl jsem přesvědčená, že to je příběh poměrně dost o jediné lí.

Protože pro každou knížku si dělám rešer, že načítám, tak jsem si i k tomu tématu začala schánět literaturu, četla jsem si o tom, a mě samotnou překvapil nakolik ten příběh, který já jsem spracovala, není vzácní, ale vlastně i časty, jenom se o tom nemuví, ale nebo možná neví.

Výtvarnice Toybox k tomu má vyjádření na svých webových stránkách, píše, že ten text románu jí přijde odvozený, příliš podobných šláneků a osobní výpovědi o sexuálním zneužití, které ona zažila v dětství.

Publikovala ho tedy v roce 2019, tedy v době, kdy Alena Morchtinová začala pracovat na světlní zetet, cituje z toho vyjádření Toybox.

V mé výpovědi figuruje les jako místo zneužití, Alena Morchtinová toto posunula, patrně pro obtížnější rozpoznatelnost nebo uměnadský záměr,

ale s vějím textu figuruje s velkým L jako přímo zneužívající postava.

Schodné je využití lesa jako hrozivého symbolu, který zneužívá holčečku svými větvemi, je hličím a má přitom sensorické věmy, opět už figurovalo v článku.

Toybox stvrdí, že ten článek a ten román jsou si podobné v základním rámci postav,

v tom, kde je obětí zneužití tedy dívka před školního nebo nějšího školního věku,

že je tam mladá často nepřítomná matka, zlípár pravodičů, že tam je ten motif lesa

a taky, že je tady schodná osoba sexuálního predátora, kterou nebudu prozrazovat, abychom našim posluchačům příliš neubrelí.

A nakladatelství?

Nakladatelství hostce k tomu vyjadřovalo. Průběžně taky spíš,

zkoupím způsobem mohli být podrobnější a možná i vřeější nebo chápavější,

přece jenom se tady ozívá oběť sexuálního zneužívání.

V pondělí vyšel článek na webu nakladatelství host od šéf redaktora Miraslava Balaščíka, z ní zkusím citovat.

To je samozřejmě pochopit, že výše zmíněné motivy jsou pro Toybox tak emocionálně silné a příznačné, že jde dokázat vnímat v kontext Románu, ale vstahuje je ke své vlastní zkušenosti, která je pro ní nepochybně jedinečná a velmi bolestná.

Stejně tak jistě rozpoznávají bestovkách Románu svojí zkušenost miliony obětí holokoustů.

Není, však možné považovat je za její vlastnictví a upírat jakémukoliv uměleckému dílu vprávo se inspirovat tím, co zvěřejnila.

Přijde mi tam zajímavé, že se to dá klidně vyložit, jakože Alena Monštajnová se tedy inspirovala Toybox.

Ono je to tam tak jako meziřádky schované, ale možná to nadinterpretovávám.

Každopádně Miraslava Balaščíka na koratelství host i Alena Monštajnová asi mohli čekat, že se ten příběh, nebo ta kauza přesune do morální ložiny.

Přece jenom je to tekst o sexuální zneužívání, dalo se podle mě čekat, že k tomu oběť sexuálního zneužívání budou chtít se nějak vyjádřit.

Posudit tislí ten Roman Alena Monštajnové je věrohodný, jestli dobře mluví o zkušenostech těch obětí a tak dále.

No, ono to má několik rovin.

Už nás začnou to, na kterou narážilo právě i to pro hlášení v nakladatelství host.

Asi ce u toho, komu vlastně patří ten vyprávěný příběh, to už jsme u autorství samotného, je možné v případě beletristického díla, literatury, tohle případě jsme na území Romanu, jednoznačně říct, co spadá do nějaké umělecké licence, inspirace, kterou autor čerpá z toho světa kolem sebe.

Včetně třeba právě publicistiky.

A co už hraničí skopírováním, opisováním, demonarušováním cizího duševního vlastnictví?

Já si myslím, že to není jednoznačné.

Myslím si, že je tady autorská licence, že autor může psát o čenkoli, ale musí počítat s tím, že pokud to neudělá věrohodně, no tak musí člit kritice.

A my se tady vlastně nebavíme o ničem jenem, než o volně kritiky.

Nikdo není persekuovan, nikdo nejde do vězení, zatím to není ani v rovině jsou dního sporu, prostě Alena Mornsteinová měla předpokládat, že pokud píše o tak závažném tématu, kde jsou oběti a že tady jsou tedy čtynáři, které ona může dále traumatizovat, tak že by bylo dobré se na to připravit, případně to nějak rešeršovat.

A já předpokládám, že Alena Mornsteinová to rešeršovala, dokonce si myslím, že ten román není z daleka tak špatný, jako se to v některých těch reakcích jeví.

Na trojou stranu nejsem obětí sexuálního zneužívání,
nemám tu zkušenost, takže možná bych se k tomu
ani neměl vyjadřovat, ale já si prostě myslím,
že tak kniha je napsaná komplexně,
nebo ty postavy, že jsou napsány poměrně komplexně,
i když samozřejmě v některých oledech to máne dostatky,
třeba ten predátor tam v podstatě není v té knize,
on tam vystupuje tak metaforický,
dá se to ale přesuzovat tomu,
že to vypráví ta traumatizovaná postava,
nechce o něm mluvit, ale jsou knihy,
které dokáží velmi sugestivně poprsat
ty způsoby, jakým ten predátor mani půlje s těmi obětní
Anále Hečková i kniha Poupátka je dobrým příkladem.
Ale ještě k té otázce, kde už to hraničí
s narušováním cizí od uševního vlastnictví.
Jerem ještě příklad. Petro Borkovec, básnik,
má ve své poslední sbírce
překopírovanou celou polednici Karla Jormíra Erbena,
takže vlastně dě o reprodukci.
Jenom, že je to tak rekontextualizovaný,
že to dává smysl a je to v tít a čověku to posuneperspektivu toho čtení.
Myslím si, že záleží na tom,
jestli ten autor s tím stenářem hraje otevřenou hrů
a samozřejmě jestli počítá s tím, co se bude dít,
pokud to nebude jasná hra.
No já se zastavím ještě úplně druhé roviny,
kterou si už nakousel a to je,
jak psát o takhle citlivých událostech,
jako je třeba sexuální zneužívání.
Výtvarnice Toybox, jak si to zminěval,
sama před čtyřmi roky veřejně
popsala sexuální zneužívání,
které zakusil ona sama, které zažila,
popisovala to, jak traumatické následky,
to mělo na celý její život, vlastně až dosud.
A ona vyzvala teď v aktuální reakci
Alénu Morsteinovou k tomu, aby nemluvila
za obětí sexuálního obtěžování.
Vysvetlo je tam, že mluví hlavně
ty následné rozhory, které se týkají publikace knihy.
Probíhla taková debata, která by nějak sumarizovala
to, jaká je vlastně v tomhle ohledu odpovědnost autora,
kdy se to týká takhle zásadních citlivých témat.

Já si myslím, že se to dá sumarizovat.
Odpovědnost toho autora je velika,
ale je to ale v rovině selského rozumu.
Musím počítat s tím, že se pouštím
na území, kde je traumá
a pokud to traumá nedokážu zpracovat věrohodně,
pokud ho nedokážu zpracovat empaticky,
tak mám problém.
Na druhou stranu sám jsem pár stránek od konce té knihy
a na mě osobně jako načtenáře
tak kniha nepůsobí z daleka tak bezohledně
jako se to může zdát s těch internetových diskuzí.
A na druhou stranu rozhodně nejsem někdo,
kdo by tady měl říkat, jak jim způsobem se dá psát
nebo má psát o sexuálním zneužívání.
Na to jsou tady úplně jiní.
Například je dobré se zeptat a už to dělám
Hany DLHčkové, která je jak spisovatelkou
tak zároveň má tu traumatickou zkušenost
a napsala o tom knihu poupátka.
A myslím si, že ta diskuse o tom,
jak o tom správně psát, probíhá.
Že je to prve probíhá,
že se zatím nikdo na něčem pevném neschodl.
Ale možná, že dává smysl se prostě ptát obětí
a zjistit se to tak zvlaně na vlastní pěst.
Ale já nemám důvod nepředpokládat,
že to ale na Monišťánová neudělala.
Nicméně z těch jejich veřejných věádření
to zatím jasné není.
Předpokládat
Pojďme se ještě pozná z to úroveň víš
od té konkrétní knihy
do toho konkrétního žánru,
do kterého spadají Romány
Alny Monsteinové.
Ona je vřazena mezi český literární mainstream.
Jak jsme to zminovali patří k nejprodávanějším autorkám,
autorům, jaký typ témat nebo spracování
přináší tenhle konkrétní žánr české literatury.
To je strašně těžké říct.
Já vlastně nevím, protože se bavíme o tom
českém literárním mainstreamu,
který se vlastně česká literární kritika

snaží zpracovat už dlouhá léta.
Každý rok o tom probíhají
dlouhé a dlouhé diskuze
na ústavu pro jazyk český
a snažil jsem se tu
dobrou definici najít
a to cela se mi líbilo,
jak to popsal Jan M. Heller
v deníku právo,
který tomu říká populární realizmus.
Bavíme se o kněhách, které nedávají
na odiv svůj literátskost
a intelektalizmus, píše Jan M. Heller,
ale zároveň nerezignují na to,
co se ve skutečnosti
myslí literárními nároky.
To znamená, jsou to kněhy,
které se dobře čtou, ale nejsou bez nároku.
Já si myslím, že ten český literární
mainstream je dost kvalitní,
bavíme se o, Alin Morchtynové,
Petře Soukupové, Victoria Hanišové,
spůstě autorek z hostu, ale i iných na kvalitelostí.
Jsou to kněhy, které myslím hodně
připomínají naši každodennost,
proto ten populární realizmus,
ale zároveň se nedáří,
že by to byl opat, to určitě ne.
Já se ptám právě i kvůli tomu,
abychom to zmapovali nějaký dosach
ta díla mají, dá se asi říct,
že velký, protože patřit nejprodávanější.
Obrovský, obrovský.
Myslím si, že jsou kolem měj celé komunity,
čtenářů a
možná si obejdu bez literární kritiky.
Oni nepotřebují číst,
nebo Eva Klíčová, nebo někdo jiný,
jim stačí buxtagramery,
kteří se s těmi autorkami
autory a kněhami vyfotí
a vlastně tady takový
dissent bych řekl.
Vlastně druhou rovinou toho je vztah literární kritiky,

který si také nakouzl.
Ale na Mornsteinová nedávno
tak trochu nakousla tohle téma
v rozvoru pro týdení k respekt,
kdy mluvila o tom, že
v české literatuře podlení existují
dvá hlavní proudy.
Przezentují autori,
když kněhy jsou kvalitní, dobré,
čtenářsky úspěšné,
ale jsou podlení tím pádem
v některých očích čtenářsky
znehodnocené.
A pak jsou podlení autori,
kteří piší které podle svého svědomí,
vědomí, ale ješ kněhy nejsou
tak prodejně úspěšné,
jak by si možná autori představovali,
když třeba mohou mít umělecky
lépehodnocené.
Odpovídá to jo naši tomu,
ale je pravda, že by se to asi dalo rozdělit
ta česká literatora na dvě skupiny,
ten literární mainstream
a to, co literární kritika považuje
zahodnotné a ocenuje,
ale nacházím tam jistí střety
nebo jistí protnutí,
koukal jsem se skválně do historie
magnézije litery a jiných ocenění.
Nosutelkou státní ceny
za literaturu za rok 2022
je Katerina Tučková.
Katerina Tučková dostala
loni státní ceno za literaturu.
Je pravda, že kolem toho byla jistá kontroverze,
že někteří literární kritice říkali,
že ta cena není úplně zasloužená,
byl tam jistý problém s tím,
že porodce do té literární ceny
vybírám radím kopáč jako bedoucí té ceny.
Bianca Belová získala
knihu roku Magnesia Litera 2017.
Myslím si, že velmi úspěšná autorka

velmi čtená.

Cenu Magnesia Literá

získává a knihu roku se stává

Roman Jezero od Bianci Belové.

Ana Bolava, taky, která patří podle mě

do toho literárního ministrimu,

získá literu za prozu 2016.

Pavla Horáková 2019.

Tak to je literá za prozu.

Myslím, že tam těs třetysou.

Jeri Hájiček, když se nebudem bavit

jen o té ženské literatoře, taky získal

knihu roku za svůj Roman Rybíkrev.

A nemyslím si hlavně, že to je náš kodu.

Prostě ty knihy Alenemorsteinové

mají nějaké ambice, nedá se o nich

rozhodně říct, že by to byl literární odpad,

jsou ambiciozní

jenom se těm kritikům líbí, prostě.

I jiné věci, myslím si,

že Alenemorsteinová třeba má

v tom taky svou slepou skornu, protože

se třeba na četla knihu roku Miloš doležala

a já si myslím, že kdyby ji četla tak zjistí,

že Miloš doležal, a čte obásně

tak mluví o

mluví té zkušenosti nás všech,

kterým zemře blízký člověk,

a že kdyby se o té knize víc mluvilo,

kdyby se víc prodávala,

tak se na tom asi schodneme,

že takníha si zasloužila cenu knihu roku.

Takže možná, co se týče těch tezí, neplatí,

že ta momentálně silná generace

ženských autorok by vůbec nebyla oceňovaná.

Ty si tady teď vymenoval některé

ty uplinulé ročníky magnézy

lity a na druhou stranu také to neznamená,

že by ta velká prodejnost

vysky znamenala, že by mainstreamová literatura

nemohla mít kvalitu.

Přesně tak. Já si myslím, že česky literární mainstream

je čímná kvalitnější

a myslím si, že česka literární kritika

o něm vý, ostatně Anna Bolava
ty se mi tady změňovala, letos byla taky nominovaná.
A myslím si, že Anna Bolava
zrovna je příklad někoho, kdo píše velmi kvalitní texty
a zároveň to koreluje
s tou prodejností,
jakože se hodně prodává.
Myslím si, že to není zdleka tak oddělené
jako Anand Morsteinová trý.
Také nakousli, proč budí
takové otázky, protože
ty debaty se pravidelně objevují
každý rok, jestli cenu dostal ten
nebo tak, kdo ji měli dostat?
No oni se ty debaty objevují u všechny,
samozřejmě, že, protože
vždycky se objeví taková ta diskuse,
já to dílo neznám, jak to, že
odcenené dost často se stane,
že kdybyste si to dílo přečetli, tak možná
pochopíte, proč bylo odcenené, nepotřeba
se na ten film podívali a tak, často tam
s tím, že ty nejvíctěně věci
odcenené nejsou, nebo nejvíc sledované
věci odcenené nejsou a naopak
já si nejsem, jestli si to
jde vyřešit. Zbyte jak vlasák,
což je editor kulturní rubriky
v salonu práva, tak měl dobrý nápad,
že by se z toho setkání
po roce Magneziely, tedy, kdy se vybírají
ty přinominování, udělal
podkást, takže byť
slověk mohl transparentně poslouchat
tu diskusi těch literární kritiků,
když se pochopil, ale stejně si myslím,
že člověk prostě potřebuje
ty knížky načíst, aby chápal
o čem tady mluvíme.
A pak asi musí pochopit,
že do těch literárních ocení
vždycky vstupují mimo literární důvody.
Vždycky jde o to, v jakou dobu
jste tu knížku napsali, jaký jste

autor, jakou máte osobnost,
jak moc pracujete na svých předchozích románech.
Všechny ty lety věci samozřejmě do té rovnice
vstupují taky a bylo by
náživný si myslel, že tam vstupovat nemají.
Vždyť přece, když vysiedete
koupit knižku do knižku pectví,
tak si taky vybílate podle toho,
jakou máte náladu, jestli ta kniha
se trefuje tím obsahem
do toho, co je zrovna aktuální v roce 2023.
Takže bylo by
úplně náživný si myslel, že
tyhle ty věci v tom ocenění
nemají hrát roli, tak víto
budeme se zaměřovat jenom na kvalitu textu,
musí mít nějakou soustažnost
ze současností.
Kromě textu potřebujeme kontext, prostě.
A Jo Náši, co to by je
celá tahle debata, teď nejenom
o Magnezi literé, ale vlastně o té
knižce, ale nemordštajnové, říká
u České literaturé. Co si z toho odnášiš ty?
Asi dvě věci.
Jednakže čtenář je
čím dal silnější, to znamená,
že literární kritici
už nejsou těmi jedinými
znalci.
Mít čtenář, řekné, no, já s tebou
milí kritiku, nesouhlasím,
tak vyhrává.
Což asi bylo vždycky, ale teď myslím,
že to je silnější, než didřív.
A pak taky, že se tady bavíme,
myslím, očím dal silnějších
morálních nárocích na umění.
To znamená, že
pokud Aleda Mordštajnová napíše
knihu oby, tak sexuálního zneužívání,
tak musí počítat s tím, že pokud se
dostaneme nějaké morální šadí zóny,
a nebo kolem toho vznikne

drp, že je nepřesvětšilá.

Ale nemyslím si, že to je špatný přetoklat.

Někteří lidi tvrdí, že

tohle to v literatoři vůbec nemá hrátovali,

ale já se prostě myslím, že dnešní doba

se mění, a že ty morální nároky

na autory a na jejich texty, na jejich díla

budou

vyšší.

Jeho nájspořil editor kulturníru, byte

se z nám zpráv. Děkujeme.

Díky.

A to je

ze střeďečního vydání podcastu

5.59 vše.

Vrati se za námi, kdy koli na stránky se znam

zpráv do všech podkástových

aplikací i na platformu

podcasty.cz. Pokud pro nás máte

nějaký typ, či komentář, pište

nám naše adresaje za minutu 6

za vynáč sezu.cz.

Najdete nás i na sociálních sítích

Instagram a Twitter.

To byla Linka Kabrhelová.

Těším se zítra.

Těším se zítra.